

John Carter Brown
Library
Brown University

408

21:S.D.

GERMA-
NIAE EX VARIIS SCRIPTO-
ribus perbreuis explicatio.

Authore Bilibaldo Pirkeymero Conſiliario Cæ ſareo, ac poſtremum ab ipſo recognita.

Norimbergæ apud Io. Petreium,
Anno M. D. XXXII.

ILLVSTRI AC GENEROSO DOMIno Herimãno Neuenario Comiti ac præpoſito Colonienſi &c. Bilibaldus Pyrckeymerus S. D.

EN TIBI COMES ILLVſtris Germaniam noſtram σκεπτίκην, in qua nil certius affirmo, quàm quòd nihil ferè affirmo, attamen anſam fortaßis tam tibi, quàm eruditis reliquis præbuero, ut exactius, quàm nos fecimus, Germaniam noſtram illuſtrent. Quid enim abſurdius, quàm Germanos orbem deſcribere uniuerſum, patriam tamen interim propriam nequaquam ex obliuionis uindicare barathro? Proinde quòd Germaniam ultra Viſtulam & ad Tanaidẽ uſq; extenderim, ex ſcriptorum authoritate feci, ac ideo calumniam parui pendo: nec Germanis uicio dari poterit, quòd tam latas amiſerint, ſeu potius reliquerint prouincias, quum pro cœlo inclementi, aruisq; ſterilibus tam felices adepti ſunt regiones, ueluti Gallias, Hyſpanias, imò Italiam ipſam, ut interim de Africa, ac quicquid in Aſia à populo illo actum eſt, ſileatur. Hoc planè conſtat, ſi Germanis ob res magnifice geſtas pares eueniſſent ſcriptores, quòd nullis gentibus factis clarißimis poſteriores fuiſſe legerentur. Cæterum, quid tua parturiat generoſitas, auide expectamus, quum illam nil niſi delicias parere ſciamus. Nos Ptolemæi li-

brum primum tam Græce, quàm Latine breui dabimus, inde & reliquos adiunctis tabulis, ſi diuina conceſſerit bonitas, cum pleriſq; alijs ad Geographiæ cognitionē non minus neceſſarijs, quàm iucundis. tua interim bene ualeat claritudo, & nos (ut facit) amare non deſi nat. Nurembergæ Kalendis Iulij. Anno ſalutis M.D.XXX.

GERMANIAE EX VARIIS SCRIPTO ribus perbreuis quædam explicatio.

ADMODVM difficile eſt, ueteris Germaniæ ſtatum ac cōditionē explicare, nō ſolū ob priſcorū ſcriptorū incuriā, ſed quia ſero tandem tota peragrata ac cognita eſt, etenim cū ueteres Germani bellis potius, quàm literis operam impenderint, nil mirū, ſi res præclaræ ab eis geſtæ interciderint, aut minus fideliter ac exteris relatæ ſint ſcriptoribus Quid enim Græci præter fabulas de Germania ſcripſerunt? Romani uero, quoniam ubiq; ferè propriæ ſtuduerunt gloriæ, nō tam geſta ſua maximis extulerunt laudibus, quàm incommoda à Germanis accepta callide texerunt. Quis enim eorum clades à Carbone, ſeu L. Caßio, aut Scauro Aurelio, uel Seruilio Cœpione, ſiue M. Manlio acceptas exacte recenſet? quas tamen breuißime Tacitus refert, & Cæſar Caßium Conſulem occiſum, exercitum uero eius pulſum eſſe nequaquam dißimulat. Quin & nulla præterquam Paterculi nuper inuenta extat hiſtoria, quæ Quintilij Vari cum legionibus internitionē explicat. Vnde non ab re ſuſpicari licet tam Plinij de bellis Germanicis libros, quàm Cornelij, ac aliorum ſcripta ab inuidis eſſe ſuppreſſa, ne Germanorum gloria plus æquo excelleret. accedit quòd Romani & Græci ſcripto-

res ut plurimum ob ignorantiam locorum aberrarunt, non ſolum ij, qui nunquam ad Germaniam acceſſerunt, ſed & qui res in illa geſſerunt. Cuius rei uel præcipuũ documentum eſſe poteſt, quod Cæſar flumen Scalde in Moſam influere ſcribit, ac Strabo Lupiam et Viſurgim ad Amaſium in unum deferri refert. accedit quod et nomina gentium, locorum ac ciuitatum, ubiq; ferè, ob pronunciationis difficultatem, deprauata ſunt & inuerſa. Demum uero uniuerſalis Germanorum tranſmigratio omnia confudit ac ita perturbauit, ut in quibuſdam potius coniecturam ſequi neceſſe ſit, quàm quòd aliquid certi aſſeri poßit: nihilominus tamen operam dabimus, ut breuißime, etſi non omnia, at quædam ſaltem loca tanquam è cæcis eruamus tenebris, nil in hac re doctioribus præiudicãtes, ſed libenter, ubi melius quàm nos ſenſerint herbam porrigentes. Proinde licet ſcriptores plerunq; Germaniam à Gallia, per Rhenum fluuium diuidi aſſerant, conſtat tamen Romanos eam quoq; prouinciam, quæ ultra Rhenum eſt primam ac ſecundam adpellaſſe Germaniã: quòd profecto minime feciſſent, ſi Germanis quicquid ultra Rhenum eſt, auferre uoluiſſent, qui pridem, ac ante Romanorũ aduentũ in Galliã tranſierant, illamq; incolebant. Vnde & lingua & legibus à Gallis, ut Cæſar refert, differebãt. Ab ea igitur Germaniæ parte initiũ faciemus, quæ ultra Danubiũ ſita, et à Romanis olim ſubacta eſt, indeq; ad Rhenum ac inferiorem

riorem accedemus Germaniam. demumq; ad Germaniam tranſgrediemur magnam. Verum ſub initiũ hoc ſcire refert, Romanos Rhetiam, Vindeliciam & Noricum ab Auguſti tempore uſq; ad Odoacris irruptionem, hoc eſt, per annos circiter quingentos poſſediſſe. qui cũ Italiã occupaſſet, omnes ferè Romani nominis incolas in Italiam reduxit, ne irruentibus Germanis cederent in prædam.

RHETIA.

Rhetiæ igitur nomine cõtinebatur olim, quicquid terrarum inter Rheni fontes, necnon montem Adulam, & Oenum fluuium iuxta alpes continetur. præterea inter Danubium & Italiam, Veronam uſq; & Comum, ita ut & alpes, qui nunc Curienſes & Atheſini uocantur, Tridentini, Tyrolenſes quoq; & Oeni Vallis incolæ, omnes ſub Rhetorum nomine compræhenderentur, excepta Vindelicia, quæ proprium eſt ſortita nomen. hanc Rhetiã licet iam multi ac uarij inhabitent populi, maxime uero Alpeſtres ac Sueui, illaq; pluribus & uarijs ornata ſit ciuitatibus, pauciſſime tamen Romanæ antiquitatis reſtant ueſtigia, licet aliqua ſuperſint. & primum

Iuxta Rhenum & non longe ab illius fontibus.

Curia	*Cur. certum.*
Bregetium	*Bregnitz. certum.*
Sublauio	*Brixen.*

Abuſiacum	Fueſſen.certum.
Matreio	Matran.certum.
Campodunum	Kempten.certum.

Iuxta Danubium uero.

Targetium	Stulingen
Bracodurum	Pfulendorff.
Dracuina	Ehingen.
Viana	Weyſenhorn.
Pheniana	Laubing.

In mediterraneis.

Druſomagus	Memmingen.
Roſtronemaniæ	Mundelheym.
Taro dunum	Riedling.
Aræ Flauiæ	Nordling, uel potius Heydenheym.
Rinſiana	Giengen.
Alcimoenis	Werd con. Vel Eyſtauia, aut Albus burgus.

Et hæc omnia coniecturaliter.

VINDELICIA.

Vindelicia adhæret Rhetiæ, uel potius illi incluſa eſt, terminatur autem ab ortu flumine Oeno, à meridie Alpibus, ab occaſu Lico fluuio, à Septentrionibus Danubio. hanc iam potiſſimum incolunt Bauari, tũ inferiores, tũ ſuperiores. Iuxta Licũ uero Sueuorũ pars Stra=

bo Lica=

bo Licatios, ſeu Clautenatios et Venones inter Videlicos fortißimos eſſe dicit. Ciuitates autẽ antiquæ in illa ſunt.

Auguſta Vindelicorum	Augſpurg. certum.
Damaſia	Dießẽ. cer. iuxta lacũ Ambræ.
Ambra	Amper. apud lacũ & fluuiũ eiuſdem nominis. certum.
Parthanum	Partenkirch. certum.
Inutrium	Mittemwald. certum.
Cambodunum	Kemmat. certum.
Pontes Saphonij	Scheffelern, nũc monaſteriũ ſuper fluuio Iſara certum.
Carrodunum	Kreynburg. iuxta Waſſerburg. cer.
Vallatum	Feilenbach. cer.
Fruxinum	Freyſing. certum.
Iſniſca	Iſen, iuxta Friſingam.
Mocenia	Motzing. certum.
Piſonium	Wiſchelburg. cer. inter Straubingam & Deckendorff.
Medullum	Melding apud Muldorff. cer.
Atilia	Altenburg. certũ. non longe à Neuburgo iuxta Danubiũ.
Cæſarea	Reſchnig. certũ. non longe ab Ingolſtadio.
Sumuntorio	Hohẽwarth, monaſteriũ. cer.
Abudiacũ Danubianũ	Abach. certum.
Auriſium	Roth. certum.

Abuſina	*Abenſperg. certum.*
Epona	*Epenburg. certum. ſupra nouam ciuitatem.*
Artobriga iã Veltẽburg.	*Monaſteriũ ſupra Ratiſponã, certiſſimũ ex magnis ædificiorum ruinis.*
Abudiacum	*Happing. iuxta Roſenheym.*
Tigurina metropolis Norici, uel Auguſta Tyberij, ſeu Regino.	*Regenſpurg. certum.*
Regium	*Rockig, nõ lõge à Ratiſpona.*
Vetera caſtra	*Pfeteren.*
Auguſta Acilia	*Straubing, nempe ciuitas antiqua, quæ & hodie Azelburg uocatur. certum.*
Quintianis uel Quĩtianorum colonia	*Kũtzing iuxta filſhouẽ. certiſ.*
Boëodurũ, uel Boëdurũ, uel Bolodurum, uel Batabis, Ptolemæo Poedicum.	*Paſſau. certiſſ. propter confluentiam Oeni in Danubiũ.*

NORICVM.

Noricũ incipit ab Oeno fluuio, protenditurq; ad ortũ Pãnoniã uſq; ſuperiorẽ. à meridie autem terminatur monte Caruanca, & alpibus Noricis ad Italiam uſq;, à Septentrionibus aũt Danubio: nunc uero inhabitãt occaſum uerſus Bauari. Ad ortum aũt eſt prouincia, quæ

Ens ex

Ens ex fluuij Anaſi nomine uocatur, & Auſtriæ pars. ad meridiem autē Styria. in Alpibus uero habitant Carnici, partimq́; Croati, gēs Sclauonica. Cōpræhendantur Norici nomine Comitatus Goricenſis & Zilienſis, regionesq́; adiacentes.

CIVITATES IN Norico.

Pontes Oeni	Oeting. certum.
Bidaio	Laufen. coniectu.
Bedacum	Burckhauſen. coniectu.
Iuuauium	Saltzburg. certum.
Teurnia uel Berunū.	Pernau. certum. apud lacum Kemſee.
Aredata	Lintz. coniectu.
Gamanodurum	Braunau. coniectu.
Ouilabis	Lambach. monaſteriū iam ſup flumen Ens. certum.
Lauriacum	Lorch. monaſterium iuxta ciuitatem Ens. certum.
Geſſodunum	Ips.
Claudionum	Melck. certum.
Cetio	Zeyſſelmaur.
Aguntum	Neuenſtat, uel prope: quia nomen repugnat.
Vacoriū, uel ut aliqui putant, Sacarbātia	Gretz. con.

Pedicum

Pedicum	Pruck, ſuper flumẽ Mura. cõ.
Virunnum	Iudenburg. con.
Zelia	Cili. certum.
Iulium Carnicum	Villach. certum.

PANNONIA SVperior.

Pannonia terminatur ab occaſu Norico: ab ortu uero Pannonia inferiori. à meridie parte Iſtriæ ac Illyridis. à Septentrionibus autem Danubio. nunc uero illam inhabitant Auſtriæ populi, ac Styri, nec non Sclauorum gentes, Croati & Carni.

In ea ſunt ciuitates.

Iuliobona uel Vindobona, ſeu Vindomana, aut Fauianis.	Vienna. certum.
Sabaria, Colonia diui Claudij.	Stain am anger. cer.
Carnus	Preſpurg. con.
Muriola	Mureck. con.
Bregetium	Rab. certum. propter confluentiã Rabonis uel Arabonis in Danubium.
Carnunto	Peternell. coniect.
Petouium ſiue Patauium.	Petau. certiſſimum.
Nouidurum	Laybach. coniect.
Et ſub Norico Pannoniæ, Emona	Clemona. certum.

Pannonia

PANNONIA INferior.

Habitatur iam ab Hungaris, Sclauis, Syculis, Iazigibus, Hunis, Cunis, Septem caſtrenſibus Germanis, & pleriſq; alijs nationibus. Hungari tamen prædominantur.

Ciuitates eius.

Vimundria	Agran conіect.
Salinum	Ofen. conіect.
Teutoburgium	Sēna Erdet. certū. propter confluentiā Dari in Danubiū.
Milatis	Vilack. certum.
Sirmium	Simach. certum.
Taururum	Alba Græca. certū. propter cōfluentiam Danubij & Saui.
Hermonactus	Kilia. conіect.
Zeugma	Clauſenburg. conіect.

Zarmis Gethuſa, domus uenatiōis Zarmidis regis: nūc Corona apud ſeptem caſtra.

Reliqua propter uariarum gentium incurſiones coniectore indigent.

Nunc uero tranſcenſo Rheno ad Heluetios peruenimus, licet Heluetiorum deſerta in ciſrhenana ponātur regione.

HELVETII.

Heluetiorum nomine continebatur, quicquid nunc

Suitenſes

Suitenſes & confœderati poſsident, Rauracos uſq; & Baſileam.

CIVITATES HORVM.

Lacus Brigantinus, in quem Rhenus influit, nunc lacus Coſtantiæ eſt, hunc Ceretos & Vindelicos Strabo attingere refert.

Arbor felix	Arben. cærtum.
Gammodurum	Conſtantia. con.
Vitodurum	Zwinterduer. cær.
Turegũ, uel pagus Tigurinus	Zurich. cærtum.
Auanticum	Dibelſpurg cær.
Solaturum	Solotoren. cær.
Vindoniſſa, uel Vĩdonis.	Zwindiſch, apud monaſteriũ Kungsfeldẽ, in quo eſt ſepultura comitũ de Habſpurg. cær.

Et uerſus Sequanos & Heduos, nunc Burgundiam & Lotharingiam.

Viſontium	Biſantz. cærtum.
Tollium	Doll. cær.
Naſium	Nanſe, cær.

Poſt Heluetios habitabant Raurici, quorum caput

Auguſta Rauricorum.	Augſt, pagus nũc ſupra Baſileam miliare unum. cærtũ.
Baſilea, creuit hæc ex ruinis Auguſtæ.	Baſel. cærtũ.

Strobo deinde Mediomatricos ponit, poſt quas Tribochi eam tenebant terram, quæ nunc Alſatia dicitur,

ad Sequa

ad Sequanos uſq;, & Hunorum tergum. Siquidem dū Huni rerum potirentur, quicquid ad ortum poſſidebant, Oſterreich nominabant, quicquid autem ad occidē tem Weſtreich. his Strabo Triuſgros adiacere refert, apud quos tum temporis Romani imperatores pontē ſupra Rhenum ædificabant.

Monte Briſiaco, uel Breucomagus.	Breyſach certum.
Argentoratum	Straſſburg. certum.
Tabernæ	Zabern.

Non deſunt qui Argentoariam Colmar, Elcebum uero Schletſtat eſſe putant, ſed falluntur: nam ſupra Rheni ripam Argentoaria & Elcebus erant.

Sequuntur Vangiones nunc Spirenſes, quāuis uſus obtinuit, ut Vangiones Wormatienſes, Nemeti uero Spirenſes dicantur, ſed præpoſtere.

Berbetomagus	Speyr. coniect.

Ptolemæus uero Argentoratum Vangionibus attribuit.

Hærebant his Nemeti, quorum fines ad Treuiros uſq; extendebantur.

Ciuitates eius

Rufiniana	Wurms.
Neomagus	Oppenheym, uel Spira potius.

Quamuis non deſint, qui Rufinianam Speyr, Neomagum uero Wurms eſſe putant, Baucomam autem

autem Oppenheym.

His iuncti erant Treuiri occidentem uerſus, quorum olim fines latiſsimi erant: nam à Rheno ad Mediomatrices uſq; extendebantur, pariter & ad Menapios & Moſam, ita ut quicquid hodie à Moguntiaco per Treuirenſis epiſcopi ditionem & Moſellæ montes, ſeu Obrinci tractum, ad Arduennam, & ultra, necnon quicquid per prouinciam nunc Weſterreich & Lucelburgicum continetur, id omne Treuirenſis erat ditionis.

Ciuitates uero iuxta Rhenum ſunt.

Mocontiacum	*Mentz. certum.*
Bingium uel Vingio. hic Naus fluuius in Rhenum exit.	*Pingen. certum.*
Legio Traiana.	*Drechſhuſen, quaſi Traiani domus.*
Voſauia, aliàs Ficelia	*Ober Weſel. ibi cæſa et ſepulta eſt Mãmea mater Alexãdri Imper. certum.*
Bodobriga	*Poparten. certum.*
Confluentes	*Coblentz. ibi Rigodolũ eſt oppidũ Ammiano: quãuis etiam non longe à Treuirorum Auguſta pagus ſit, qui hodie quoq; Rigol appellatur.*

Et hic erat limes Germaniæ ſuperioris, quem Obrincus fluuius dirimebat. inde Germania ſequebatur inferior.

In me

In mediterraneis autem ciuitates.

Auguſta Treuirorum   Trier, certum.

Nouomagum ſuperius. Nymag. pagꝰ circa Berkaſtel.

Pontes Sani.   Sarpruckh. certum.

Et uerſus Mediomatrices.

Durocortorum. Arencort. iuxta portum S. Nicolai.

Matricorum, ſiue Dinodorum. Diedenhouen, in ripa Moſellæ. à Francis Theodonis uilla uocata, regia Caroli Magni. certum.

Cæterū nō parua eſt diſceptatio, quis ſit fluuius Obrincus, quem Ptolemæus ſupra Moguntiacum ſtatuit. Quidam enim illum Naum, qui iuxta Bingium in Rhenum defluit, eſſe putant. Alij etiam Rhenū tranſgreßi Mœnū eſſe cēſent. Sed procul dubio Moſella eſt, licet Ptolemæus in eius ſitu (forſitan ex aliorū relatione) deceptus uideri poteſt. Equidē ſi Naus eſſet, ſequeretur, quòd Moſella penitus à Ptolemæo fuiſſet obmiſſa, quod planè incredibile eſt, ꝙ fluuius adeo inſignis fuiſſet neglectus, & longe minor, Naus nempe, recenſitus, qui & ipſe nō ſupra, ſed infra Moguntiacum labitur. Mœnū uero per Obrincum deſignari, planè ineptum uideri poteſt, quod in deſcriptione ſuperioris & inferioris Germaniæ, tranſcenſo Rheno, Mœnus deſcribi & quaſi humeris ultra Rhenum tranſportari deberet.

Ripuarij dicti ſunt, qui in Treueris ad Moſellæ habitarunt ripam, nec nō inter Moſellā, Rhenū ac Moſam

à Francis Ripuaria uocata eſt Neuſtria & Auſtraſia.

A Cōfluentibus uero Vbiorum incipiebat ditio, quorum fines ob fidem egregiam, mirum in modun à Romanis fuere auctæ. traduxit hos Agrippa ad ripam ulteriorē, ſed nō inuitos, ut Strabo ait. Horū urbes erant

Autunaco uel Autiniacum, ſed forſitan potius in Treueris, quàm Vbijs eſt ponendum.	Andernach. certū. ibi conditū eſt corpus Valentiniani imperatoris.
Rigomagus. hic Arar Rhenum influit.	Reinmegn. certum.
Bonna.	Bon. certum. ex cuius oppoſito Genoſia eſt, ubi Druſus, teſte Floro, Rhenum ponte coniunxit.
Agrippinenſis Colonia; Vbiorum caput.	Colonia certum.
Noueſium. Tacitus in Legnis quemadmodum & Geldubam eſſe ſcribit.	Neuſz. certum.

Et in mediterraneis.

Marcodurum.	Duren. certum.
Duromagus.	Durmegen. certum.
Iuliacum.	Iulich. certum.
Corioualum. ad Menapios pertinebat potius, quàm Vbios.	Ach. uel prope. certum.

Lugodu-

Lugodunum. Seuenburg.

Gelduba nunc diruta, pagus adhuc uocatur Gelb. iuxta arcem Linen Epiſcopi Colonienſis.

Vbijs uerſus occidentem hærebant Menapij, quorum fines olim latiſſimi erant, ad Caſtellum enim protendebantur oppidū, eratq; ſub ditione eorum tractus illi, qui iuxta montes ſunt, quos nunc Eyſliam adpellamus, ac quicquid inde eſt uſq; ad Morinorum terminos, necnō Comitatus Namurciæ, ducatus Lymburgenſis & Falkenburg, ac trans flumen Moſam pars Hannoniæ ad Picardiam uſq; & Eburones. habitarunt enim utramq; Moſæ ripam authore Cæſare & Tacito. Paludes uero Menapiorum, quorū & Strabo meminit, inter Eyſliam & Limburgenſem ſunt ducatum, regio hodie Alta palus uocata, hominibus ferè inacceſſa, & uix ſtructis quibuſdam ſemitis permeabilis. Sunt & circa Geldriæ cōfinia Menapiorū paludes, in ea regiōe, quæ hodie uocatur, die Vogtey uō Geldern, iuxta Venlo & Kēpen. Strabo hos nouiſſimos ad utrāq; flumīs ripā eſſe dicit.

Menapijs adhærebant Morini, quorum portus Geſſoriacum nunc Cales.

Caſtellum. Keßel. iuxta Moſam oppidum dirutum.

Vaganum oppidum non procul à Caſtello. Wagenheym.

Tongeren ciuitas.

Namuraum.	Namur.
Leodium.	Lutich.
Atuacum uel Atuacutum.	Maſdricht certum.
Samobrina	Cameracum. certum uel potius S. Quintinus.
Taruana	Terwan. certum.
Tornacum.	Tornach. certum.
Geſſoriacum nauale.	Gent. certum.
Lugodunum.	Worcken. uel mons S. Gertrudis.
Icius portus, uel Geſſoriacū.	Cales. certum.

Deinde Batauorum ſequebatur regio, obtinebant autem Batauí, quicquid à ſectione Rheni inter Moſam & Rheni comprӕhendebatur oſtia. Cӕterum hoc prӕter cundum non eſt, quòd licet Ptolemӕus tria Rheni ponat oſtia, Tacitus tamen niſi duorū mentionem facit: unum ubi Moſӕ commiſcetur, & Vahalis uocatur. Alterum uero qua Germaniam prӕuehitur, donec Oceano miſceatur. Strabo quoq; duo oſtia Rheni ab Aſinio tradi refert, eosq́; accuſandos, qui plura dicunt. Idemq́; Pomponius Mela ſentire uidetur. Noſtro autem ӕuo tria Rheni oſtia eſſe ſcimus, quorum tertium Inſula uocatur. Vtrum igitur tertium illud Taciti tempore haud fuerit, ſed poſteriore eruperit tempore, indagatione nequaquam indignū uidetur. Duӕ nanq; iam inſulӕ inter Rheni ſunt oſtia, Batauorum & Canenefatum, quo-

rum

rum altera Velania dicta eſt. retinet & tertium oſti um inſulæ nomen, eſtq; regio ea pars Geldriæ, & dioe ceſis Traiectenſis, nuncq; Inſula ſuperior appellatur. cõpræhenditur & magna pars Holandiæ ſub Batauia, necnon ea terræ portio, quæ patrum noſtrorum ætate ab Oceano eſt ſubmerſa. Tacitus Batauos uirtute inter Germanos fuiſſe præcipuos refert, & Chattorum olim populum, ob ſeditionem in eas ſedes tranſgreſſos. Pro inde licet Batauia hoc tempore multis ornata ſit ciuita- tibus, paucis tñ antiqua remanent noĩa, ex quibꝰ ſunt.

Traiectum quod inferius. adpellatur, nunc	Vtricht. certum.
Portus Manarmanis uel Naualia.	Campen. certum.
Vetera.	Santen. certum.
Tiberiacum, non longe à Santen.	Berick. quamuis aliq̃ pu tent Tiberiacũ inter Co loniã & Iuliacũ eſſe ſi- tũ, et forſitã eẽ Bergheim.
Baganum, quod retinet nomen antiquum.	Bagenheym. ibi habitá- bant Arenatij.
Neomagus.	Neumegen.
Colonia Traiana.	Keyſers werd.
Calkiaci.	Calcar. Tacitus.

Tametſi ciuitates iſtæ ſupra inſulam Batauorum ſunt ſitæ, & ad Belgas pertinebant.

Inde per miliaria duo diſtabat Batauodurum, nunc penitus exciſum, extat tamen arx nomine Battenberg.

Dorderacum prætterea & Briel hodie portus admodum famoſi ſunt.

Poſt Batauos & ultra Rhenũ Buſactori parui, quos quidam Bructeros eſſe uolunt, à Ptolemæo ponũtur, tenebant ij eã Germaniæ terram, quæ iuxta Rhenũ eſt, et uerſus Boream tendit, hodie Phriſiæ pars eſt. Horum iam urbes ſunt.

Dauantria.	Deuenter.
Suollis.	Suol.

Inter Buſactores & Phriſios Vidrus fluit fluuius, ac in mare exit Phriſium, hodie nigra adpellatur unda, eſtq; nauigabilis.

Supra hos iuxta Rhenũ habitabãt Sycãbri, à quibus Franci ortũ ſumpſere, quod quidẽ multis argumẽtis oſtẽdi poteſt: nugentur Gallici ſcriptores quicqd uelĩt, de Troiana gentis origine, & ciuitate illa magna Sycãbria adpellata, meris mẽdacijs cõſtructa, omnia enim illa fabuloſa exiſtũt. Horũ pars ſub Octauiano Cæſare in citeriorẽ Rheni translata eſt ripã, qui uero remanſerũt poſteriori tempore Franci ſunt dicti, & eam occuparunt terram, quæ hodie adpellatur Franconia, ſeu Francia orientalis, unde & per Franckfordiam, hoc eſt Francorum traiectum, Galliam inuaſerũt, quam & hodie tenent. Horũ ciuitas erat Aſciburgiũ, nũc Aſpuech, locorui

ruinis tectus, terra uero illa Montenſis nũc ditionis eſt.

Poſt hos Sucui habitabant, Longobardi, hodie pars Marchiæ Comitatus, & Montenſis ducatus terra illa fuiſſe uidetur. per horum & Sycambrorum terram tria labuntur flumina, quæ omnia in Rhenum exonerant, Luppia die Lipp, quæ apud Weſaliam cum Rheno commiſcetur, extatq; hodie caſtellũ ſuper illi9 ripã à Romanis fundatũ Lupia nomĩe, ac Terlipp uocatur. Secũdus amnis Rura, hoc eſt, die Roer adpellatur, in Catthorũ mõtibus ortum ſumens, ac in Rhenum iuxta Roerhort influens, Adranus, ut coniecturare licet, à Tacito uocatus. Tertius fluuius Angra, hoc eſt, der Hanger, et apud Hangerhort Rheno admiſcetur.

Poſtea Tengeri degebant & Igriones, inter Rhenũ & montes, ubi hodie pars Haſsiæ cum Rheno coniungitur, dicta der Hochrug, ditiones Comitum de Naſſau Konigſtein &c. Wederauia, & ſylua occidentalis, hoc eſt der Weſter Wald, Franckfordiã uſq;. per horũ fines inſignis labitur fluuius, qui magnam Haſsiæ partẽ interluit, Lona nomine, ac iuxta oppidum Lonſtein in Rhenum exit: quidam Luppiam eſſe uoluerunt, ſed falluntur, nam Luppia hodie nomen ſuum retinet, ac longiſſimo ſpacio infra Lonã in Rhenum labitur, & ideo dubiũ eſt, num Lona Romanis ſcriptoribus cognita fuerit. Tacitus Tengeris equeſtris diſciplinæ laudem tribuit, quemadmodum Catthis pedeſtris.

Poſtea erant Intuergi, ubi hodie eſt ditio Palatini, Heydelberg, & Perckſtras. His iuncti erant Vargiones, ubi nunc Franconia, quæ orientalis uocatur, eſſe putatur, cum diœceſi Wirtzburgenſi.

Sequebantur Charitini, nunc Ducatus Wirtenbergẽſis, cum adiacente ſibi Sueuiæ parte.

Sub his erant Veſpi, hodie Marchionatus eſt Badenſis, cum prouincia, quam Priſgaudiam uocant.

Inde Heluetiorum erant deſerta, nunc ſylua nigra, cum regionibus ſibi annexis.

Iuxta Oceanum uero ſupra Buſactores Phriſij colebant, tam occidentales quàm orientales, gens hodie longiſsime protenſa, non ſolum enim uſq; ad Amaſium protenditur fluuium, ut Ptolemæus refert, ſed ad Albim uſq; pertingit: in horum finibus Amaſius uel Hamaſia, q die Ems, in Oceanum exit. Horum hodie urbes ſunt.

Leberden.

Groningen ciuitas inſignis.

Embden.

Phabiranum. Premen. con. uel Teclia.

Supra hos colebant Cauchi, qui adpellabantur parui, uſq; ad flumen Viſurgim. Deinde ad Albim uſq; Cauchi habitabant maiores, nunc Saxoniæ pars ac Ducatus Lunenburgenſis eſſe cenſetur, necnõ Epiſcopatus Bremenſis & Hildeſheimenſis. Tacitus hos ad Chatos uſq; deducit, ac inter Germanos nobiliſsimos uocat, & ſingulari

ſingulari iuſticia excellere ſcribit.

Deinde ad collum Cymbricæ Cherſoneſus Saxones, quemadmodum & nunc habitabant.

Ciuitates eorum hodie ſunt.

Treua.	Heymburg. coniect.
Lirimeris.	Lubeck ciuitas inſignis, uel Mulheym. coniect. quia Lubec nouiter eſt condita.
Leuphona.	Mollen, uel Hanofer. coniect.

Sequitur Cherſoneſus Cymbrica, quæ hodie eſt ducatus Holſatiæ et Schleſuicenſis, habet nũc Epiſcopatum Schleſuicenſem, Ripenſem, Viborgenſem, et Archuſienſem. Ciuitates uero quàm plures, ueluti Haderßleuen, Flenſporg, Schleſzwick &c. Plinius Cymbris mediterraneos quoq; adiungit Cymbros.

Poſt Saxones à Chaluſo amne, qui hodie Drauenna eſſe cenſetur, ad flumen Sueuum, nunc, die Spre, habitabant Pharodini, horum ciuitates erant.

Laciburgium.	Sund. con. ſunt q Roſtock putent.
Aliſus.	Neu Brandenburg. con.
Zwiſmer.	
Mollen.	

Roſtock. Ciuitates nouæ à Sorabis Sclauis cõditæ. Nũc terra illa Saxoniæ, & ducat9 Megaloburgẽſis pars eſt. Hunc totum tractum maritimum, ad Viſtulam uſq; cum magna parte prouinciarum mediterraneorum, olim

Sclauini, Sorabes, ac Viltzi occuparunt, cum quibus & Carolus magnus, ac Daniæ poſtea reges multa geſſerunt bella. ab ijs maior pars ciuitatum, quæ nunc florent, eſt condita, ſuperſunt adhuc reliquiæ illorum, magna gens, & planè miſera, ac contempta, ab omnibusq; oppreſſa.

Sucuus uero fluuius iuxta ciuitatem Sundenſem in mare exonerat Germanicum, quæ Marionis altera cenſetur.

Deinde erant Sideni ad Viadum ſeu Gutadum uſq; fluuium, qui hodie eſt Odera, amnis inſignis. et qui non minorem ſuſcipit fluuium Neuſſam nomine, ac iuxta Caminum ciuitatem epiſcopalem in mare exit Germanicū, hodie pars eſt ducatus Megaloburgenſis, ac Stetinenſis. Ciuitates uero ibi ſunt.

Limoſaleum.	Lebus.
Iouincium.	Bernau.
Virunum.	Angermund. coniect.
Stetin ciuitas.	
Gripſwaldia, nunc ciuitates inſignes.	

Sub his Rutichij incolebant ad Viſtulam uſq; hodie, die Weyxel.

Ciuitates horum ſunt.

Rugium.	Camin. certum. propter exonerationem Viadi.
Sturgum.	Graudnitz. coniectura.

Kolberg

Kolberg.
Stolpe.
Louenburg.

Vltra uero Viadum, hodie ducatus eſt, Pomeraniæ, & ditio antiquorum ducum Saxoniæ, qui adpellantur de Louenburg. Et iuxta exonerationem Viſtulæ in mare Damiſcum, hodie Emporium celebratum.

Internarum autem gentium maximam eſſe Sueuorū Angillorum Ptolemæus ſcribit, hi fuere qui poſteriori bus temporibus inſulam Britaniam, nunc ab illis Angliam dictam occuparunt, erant hi magis orientales Sueuis Longobardis, qui poſtea in Italia conſederunt. hos Tacitus paucos, ſed nobiles & belliooſos eſſe ſcribit.

Iuxta erant Sueui Semnones, ubi nunc eſt Marchia, Brandenburgenſis dicta, & ad Albim uſq; protendebantur, ac ultra illum etiam habitabant, uſq; ad Sueuū fluuium, hi poſtea omnes populariter demigrarunt, ita ut nec ueſtigium ullum Sueuorum ibi remanſerit.

Poſt hos gens erat Burguntorū. Plinius Burgundiones uocat, qui & ipſi emigrantes in Gallia conſederunt. Vnde & ab eorum nomine Burgundia adpellatur.

Cæterum inter Cauchos paruos atq; Sueuos incolebant Buſactores maiores, & ſub his Chemæ, & dein de Agriuarij, quorū reliquiæ hodie quoq; ſuperſunt. Epiſcopus Colonienſis ſe ducem Angriuariorum adpellat

pellat. Nunc Oſtphali & Beſtphali ibi degunt, & Monaſterienſes, necnon Badenbornenſis & Bremenſis eſt epiſcopatus. Vltra Viſurgium uero epiſcopatus Hildeſheymenſis, & comitatus Raueſpurgenſis, ubi poſteriori tempore habitarunt Nortmanni, qui Galliam uehementer afflixerunt, & id ex uetuſto Germanico authore diſci poteſt, qui ſe ex ea gente originem habere gloriatur, quicquid de his ſomnient ſcriptores Gallici, & eos à Dania ueniſſe autument. Angriuarios & Chamannos à tergo Dulgibinis & Caſuarijs claudi Tacitus ſcribit, à fronte autẽ Phriſijs excipi. Per Weſtphaliam Amiſus fluit, amnis inſignis, ac in mare Phriſiam iuxta Emdem labitur. In hoc Druſus Bructeros nauali uicit prælio. Strabo Hamaſiam adpellat.

Ciuitates uero eorum ſunt.

Mediolanum.	Monaſterium. coniect.
Teuderium.	Padeboren. coniect.
Siatuanda.	Oſenbruck. coniect.

Et ultra Viſurgum ducatus Brunſuicenſis.

Hildeſheymenſis ciuitas.

Tuliſurgium.	Brunſuick. coniect.

Poſtea erant Lacobardi, ſub quibus Dulingi, ubi nũc eſt Marchia antiqua, & epiſcopatus Meydenburgenſis. Ciuitates uero ſunt.

Meſouium.	Meydburg, uel Meldẽ.

Halberſtadienſis epiſcopatus.

Inter

Inter Saxones & Sueuos Teutonarij & Virunni erant. Horum ciuitates nunc.

Treua. Hauelburg. con. ciuitas & epiſco-
patus.

VVelſenach.

Poſtea Teutones & Arnapi. Quorum ciuitates nunc ſunt.

Berlin & Brandenburgenſis ciuitas.

Inter Rutichios autem & Burguntos habitabant Elueones. Horum ciuitates nunc ſunt.

Scurgum. Graudnitz conieſt.

Aſcaricadis. Toren. con.

Sub Semnonibus habitabant Ilingę. nunc pars eſt Lauſniciæ.

Sub Burguntis autem Luti Omani, & Luti Diduni. ubi nunc eſt Stargardia in Pomerania.

Sub Ilingis ex utraq; parte Albis degebant Caluccones, ubi nunc eſt Hertzperg, & pars Miſniæ circa Cerbſt.

Cheruſci inter Albim fluuium habitabãt, & Viſurgim, dirimebanturq; ab Angriuarijs, ut Tacitus ſeribit lato aggere, quem illi extulerant, quo à Cheruſcis dirimerentur. & quum Druſus Germanicus Cheruſcos adgreſſus fuiſſet, Arminius cum illis trans Viſurgim inſtructa acie ſtetit. is enim Romanos & Cheruſcos interfluebat. Vnde planè conſtat, Cheruſcos eam inhabi-

taſſe

taſſe terrã, quæ hodie Saxoniæ pars eſt, cum Duringia uniuerſa. Saltum uero Teutoburgenſem, in quo Varus cũ Romanis legionibus cæſus eſt, haud procul ab Amiſia, teſte Tacito, abfuiſſe conſtat. Druſi uero Trophea, Ptolemæus quaſi ad ortum Viſurgis ponere uidetur. Id ſi uerum eſt, circa Fuldenſe fuerũt monaſterium, nã et Strabo refert Druſum, quũ inter Salam fluuiũ & Rhenum belligeraret, oppetiiſſe.

Camanni autem eam tenebant terram, quæ nunc eſt Miſnia, uſq; ad Melibochum montem.

Verſus ortum autem Albis habitabant Benochemæ, circa Cotzwitz & Dreſen.

Supra hos erant Batini, ubi nunc eſt ducatus Sagenſis.

Et adhuc ſuper hos habitabant Corconti ſub monte Aſciburgio, ibi hodie Gerlitz eſt, & Bautzen, cum reliquis ciuitatibus, uſq; ad Poloniam.

Luti Buri uero uſq; ad Viſtulam protendebãtur. hodie Schleſia eſt, ubi & Vratislauienſis ciuitas, quæ Budorgis cenſetur, & Poloniæ pars, uſq; ad fluuium Viſtulam.

Inde Sidones erant, ubi nunc ducatus Oppolenſis. Poſtea Cogni, ubi hodie ducatus eſt Teſchenſis.

Demum uero Visburgij ſupra ſyluam Hercyniam, nunc pars eſt Morauiæ circa ciuitatem Olmicenſem.

Rurſus ſupra Sueuos, Ptolemæus Caſuarios, Nertereanos

tereanos, & Danduros ponit, ibi forſitan ubi hodie ditio Comitum de Hennenberg eſt, & regiones quæ uocantur Puchen, & Ron, cũ ciuitatibus Smalcaldia, Koberga, Egra, & reliquis.

Sub his autem Turones & Martungis colebãt, forſitan ubi hodie ea regio eſt, quæ uocatur Palatinatus ſuperior, circa Ambergam, uſq; ad ſyluã Bohemorum. Verum hic nil certi affirmamus.

Iterum ſub Camanis Cathæ, ſiue ut Tacitus adpellat Cati, Cheruſcis ad occaſum contigui fuere ac propinqui. nam ut Tacitus ſcribit, quum Druſus ex improuiſo Chattos inuaſiſſet, Cheruſcis in animo fuiſſe ut Chattos iuuarẽt: ſed à Cecinna prohibitos eſse. quapropter abſq; dubio patet Chattos uicinos fuiſſe Cheruſcis, & eam habitaſſe prouinciã, quæ hodie eſt Haſsia: nam, ut Cornelius inquit, apud illos colles rareſcere incipiunt, nec terra adeo paluſtris eſt, quẽadmodũ in Germania inferiori. hi ſuccedente tempore Cheruſcos ſubegerunt, indeq; cum Hermiduris ob Salis flumen contendentes, penitus cæſi fuerunt, quum uictores diuerſam aciẽ Marti & Mercurio ſacraſſent, & forſitan ob illos Salis fontes pugnatum eſt, qui hodie apud Hallenſes in Miſnia cernuntur.

Horũ ciuitas erat Stereontiũ, Caſſel. coniecturaliter.

Pheugarum, Marpurg, con. Tacitus refert Matiũ caput genti fuiſſe, quam & ſummis laudibus attollit.

Supra

Supra Catthos habitabant Tubanti, hodie ea regio Eßfeld cenſetur, et ſylua Hartz.

Inde ad Sudetos montes erant Teurochemæ, iam Foytlandia eſſe putatur.

At ſub montibus erant Variſci. ubi nunc ciuitas eſt Babenbergenſis, & montana, quæ Babenbergenſia uocantur, cũ oppidis Holfeld, Kulmbach, Peyrreut, Hoff.

Cæterum nec hoc prætereundum in hac regione mõtem eſſe Piniferum dictum, ex quo quatuor inſignia & nauigabilia oriuntur flumina, quæ ad quatuor mundi tendunt plagas. Egra enim ad ortum fluit, & in Bohemia cum Albi miſcetur. At Nabus uerſus Auſtrum fluẽs, in Danubium tandem exit. Sala autem ad Septentriones labens, & ipſa ab Albi excipitur. Mœnus uero uerſus occaſum in Rhenum exonerat.

Sub Martungis erant Curiones, inde Chetuari & Parmecampi, ubi hodie Auſtriæ pars eſt cis Danubianæ, iuxta Krems, Znaem & Niclaſpurg.

Inde habitabant Marcomannij. hodie regio illa Morauia eſt, quæ ſe ad Sudinos extendebat, & Danubium uſq;, ubi hodie ciuitas eſt Preſpurgum. geßit hæc gens maxima bella cum Romanis, præcipue Antoninorum tempore.

Ciuitates nunc habet inſignes Olmicenſem, Eburum fortaßis & Brunenſem.

Sub ſylua autem Hercynia Quadi erant, ubi nunc ſunt

ſunt oppida Kam, Kalmuntz, Graſenau, uſq; ad Lunam ſyluam, apud quos ut olim, hodie quoq; ferri perducat minera.

Sub ſylua uero Luna, ſeu potius inter ſyluam Lunã, gens magna erat Bemorum, qui & Boiohæmi uocabãtur, ac undiq; claudebantur ſyluis. eam regionem Morabũdus obtinebat, Romanis olim bellis clarus. ſub quo tum, ut Tacitus refert, Sueuicæ etiam gentes, Semnones & Longabardi, nec nõ Marcomanni erant, ad quos ab Arminio pugna deuictus cõceßit. Verum Sclauinorum poſtea gens, cum multitudine ſua totam ferè inundaret Europam, eam inuaſit terram, ac expulſis ueteribus colonis uniuerſam occupauit, & licet illi quoq; hodie Bohemi uocentur, nequaq̃ tamen Germanica ſed Sclauonica utuntur lingua, quæ & ueterem illorum redarguit originem, nunc in regni formam eſt redacta, ac multis urbibus inſignita, diues frumenti, pecoris, piſcium ac minerarum, admodumq́; populoſa, necnon potentißimis Baronibus magnaq́; nobilitate decorata, huius regionis ciuitates eſſe cenſentur, Coridorgis & Mediolanium, forſitan nunc Praga & Pelzina. Hi hodie ad Danubiũ ferè extenduntur, ac ideo Teracatrias et Racatas quoq; occuparunt.

Proinde plures alias Germanicas gentes Tacitus ponit, inter quas et Marſos recenſet. Scribit enim quum Druſus Germanicus Marſos adoriretur, quas & ma-

gna clade affecit, quod exciuerit Bructeros, Tubantes & Viſipetes, ut ſaltus, per quos exercitui regreſſus pa= tebat inſiderent. unde liquet has gentes omnes uicinas, & haud longe à Rheno abfuiſſe, licet Ptolemæus Tu= bantes etiam ſupra Chattos ſtatuat.

Porrò Marſorum reliquiæ adhuc in Germania per= manent. nam Saxonum inſulæ, ubi Albis in mare exo= nerat, hodie à Diet Marſis, hoc eſt, populoſis Marſis habitantur, & à Marſorum nomine adpellantur.

Bructeri à Ptolemæo haud nominantur, niſi quis Bu ſactores paruos pro Bructeris accipere uelit. hos Dru ſus pugna nauali in fluuio Amiſio deuicit: in horũ terrã ĩmigrarunt Chamani & Angriuarij, pulſis Bructeris.

Præterea & Mattiacos Tacitus recenſet, qui & ipſi à tributis, quemadmodum & Batavi exempti erant, ac ſolum ad uſum reſeruati bellorum.

Vſipios & Tencheros, Chattis proximos eſſe ſcri bit Tacitus. Vſipiorum uero Ptolemæus nec meminit.

Hermunduros non refert Ptolemæus, ſed Tacitus Albim quoq; in Hermunduris oriri ſcribit. id ſi uerum eſt, pars erunt Bohemiæ.

Iuxta Hermunduros Nariſci à Tacito ponuntur, à tergo uero Marcomannorum & Quadorum Marſigni Gotthini, ſiue Gutones, qui & Gotthi.

Ariorum, Helueconarum, ac reliqua priſca Germa- norum nomina nũc penitus exoleuerunt. Peucinos au= tem et

tem & Baſtarnos Plinius Dacis conterminos eſſe dicit. Superſunt & hodie in Trãſyluania, quæ Sibenburgenſis appellatur, Germanorum reliquiæ. utrum uero poſtea illac migrarint, aut ſemper ibi habitarint, nil certi quod affirmem habeo.

Sanè Rugorum terra & hodie nomen retinet, pluresq́; principes de titulo Rugiorum contendunt, ueluti Marchiones Brãdenburgenſes, Megalburgẽſes, & Pomeraniæ duxs Supereſt & inſula Rugorum, ex oppoſito fluuij Sueui, ubi in mare exit. hi poſterioribus temporibus magnum nomen ſortiti ſunt.

Suionum deinde ciuitates Tacitus ponit, quos claſſe etiam ualere ſcribit, forſitan hodie Sueti ſunt & Dani, poſt quos mare eſt glaciale, id Tacitus pigrum uocat. Siquidem & Plinius refert immenſas inſulas non pridem à Germania compertas, quæ procul dubio Suetia, Dania & Noruegia ſunt, quæ longiſſimo terrarum tractu ab ortu in occaſum excurrunt, ita ut ab Iſſlandia, quæ gradus ſeptem in longitudine habere creditur, uſq; ad gradus ſexaginta tres protendatur. In latitudine uero à gradibus quinquagintaquinq; uſq; ad gradus ſeptuaginta duos ſint cognitæ, cum inſulis adiacentibus, ueluti Iſſlandia. ſiue glaciali, Finlandia, Vermerlandia, Gronlandia, uſq; ad homines ſylueſtres, qui ob mores feroces Wildlapmanni uocantur. Vltimus uero limes Chriſti cruce ſignatus eſt, quẽ nemo abſq; regis licentia tranſcendere

ſcendere poteſt, etiam cũ comitatu magno, & is limes cõ
tinet in latitudine gradus ſeptuaginta circiter .inde non
lõge erecta eſt arx, quæ uocatur Wartbaus, uel domus
præſidij. Veniunt tamen quotidie à Septentrionibus, ter
ráq; incognita, ac à mari glaciali homines quidam bar-
bari, Caroli uocati, mercimoniorũ gratia in Grõlandiã,
cum magno exercitu, & ut pro comperto habetur, ex
altera parte poli Septentrionalis. hoc planè conſtat, Sue
tiam continentem, & non undiq; mari circumfluam eſ-
ſe. Noruegiæ ciuitas principalis & emporium hodie
eſt Bergen, quæ habet in longitudine gradus .24. 16. in
latitudine uero gradus, 63. 15. Suetiæ autem ciuitas præ-
cipua eſt Stockolma, quæ continet in longitudine gra-
dus. 42. 38 in latitudine gradus .60. 30. at Daniæ caput
regni eſt Copenhagia, longitudine gradus. 35. 24. lati-
tudine. 56. 30. obtinens.

Inter inſulas uero Daniæ Gotlandia hodie quoq;
nomen retinet, ſuntq; in illa ciuitates, eccleſia Pharen-
ſis, & ciuitas Veſpu.

Supereſt & inſula Schandia uel Scania, quæ hodie
quoq; Schonlandia uocatur, cum alijs inſulis q̃ pluri-
mis ad regnum Daniæ pertinentibus.

Deinde Effluorum gentes, in dextro Sueuici maris
littore habitare Tacitus ſcribit. hos Prutenos eſſe liquet.
quia apud illos nunc, ut olim ſuccinum colligitur.

Inde Sitonũ ſequuntur gentes, & hunc finem Sue-
uiæ eſſe

uiæ eſſe Tacitus refert, forſitan hodie Eyſlādia eſt. Pōponi9 Mela Hermiones ultimos Germaniæ eſſe dicit.

Cæterum Ptolemæus ultra Viſtulam Sarmatiam auſpicatur Europeam, quam eo quoq; tempore, quemadmodum & nunc multæ Germanorum habitabant gentes, ueluti Gythones, Alani, Rugi, Scyri, Vandali, & cunctæ aliæ Gothorum nationes. poſt quorum tranſmigrationem, Sclauini, ut dictum eſt, ingreßi ſunt, & terras illas occuparunt, aut etiam alios expulerunt, gens multitudine ſua numeroſißima, & quæ hodie præter Poloniam totam Rußiam cum Moſcouia, uſq; ad mare glaciale & Tanaim, ac ultra illum etiam multa poßidet. Cæterum ſinus Venedicus cum magna parte mediterraneæ regionis, quæ hodie Pruſcia eſt, nec non Liuonia uniuerſa, quæ olim fuit Gotia orientalis, uſq; ad Naruam fluuium, qui in ſinum exit Venedicum, hodie militiæ Teutonicæ ſanctißimæ uirginis Mariæ paret. Suntq; ibi eccleſiæ cathedrales quàm plurimæ, ueluti Sambienſis, Rigenſis, Hapſelenſis, & ultima Reualienſis. Ciuitates uero Elbing, Armel caſtrum, Mariæ Borgus, Mons Regalis, Riga ciuitas, Pornau, Hapſel ciuitas, & demum ciuitas Renalia, que habet in poli altitudine gradus .62. In mare autem exeunt poſt Viſtulā Chron9 hodie Paſſaria, deinde Pregora uel Cherchin, poſtea Armele fluuius magnus, die Memel, uocatur & Niemen Slauonice, per Moſcouiam fluens, ac in mare

Prutenicum tribus hoſtijs exonerans. quidā hūc Chronū eſſe putant. Inde Helligefluuius, Rubonis fortaßis. Poler deinde, Turnutus forſan poſtea fluuius ingens, qui Duna,& Zuina ac Binda uocatur,ex Moſcouia oriens,apud Rigā in mare erūpit: forſitā Cherſinus eſt. Inde iuxta Rualiam Anna fluuius exit. demū aūt Narua fluuius magnus,& ipſe ex Moſcouia fluens, ac in Oceanum Sarmaticum iuxta Flautenā exonerat, Liuoniāq; à Moſcouia diſterminat. hoſtia fluuij huius in eleuatione polari grad9 habēt. 64. uel circiter. In mediterraneis aūt et haud longe inde ciuitas magna eſt, Nouogradia dicta, quæ graduū eſſe fertur. 66. nō multū à mari glaciali. Eſt hoc tempore Moſcouia, cum terra illa uniuerſa magno duci Moſcouiæ ſubiecta, cui9 ditio quū uerſus occidentē à mari Baltheo incipiat, per quingenta miliaria alemanica et magna quidem orientem uerſus ſe extendit quemadmodū Moſcouiæ pro certo affirmant, ita ut longe Tanaim, necnō Volgam, hoc eſt Rha fluuiū ſuperet, et per Aſiaticā Scytiā excurrat. Ioannes enim præſentis Ducis Baſilij pater, multa ſuo adiecit imperio, ueluti terram, quæ Permeska nominatur, necnon Correlā, ac ultimam Iuhram, ex qua olim egreßi ſunt Hungari, qui in Pannonia ſedes fixerunt: quod non ſolum ex cōmuni patriæ liquet nomine, ſed quod & lingua eadem utuntur qua Hungari, licet incomptiori. Sunt uero prædictæ gentes, non ſolū barbaræ, ſed & ferinæ ac beluinæ, pane

næ, pane carēt, & ſolū ex uenatione ferarū et piſciū uiuūt: & quia nihil aliud poßident, tributi nomine nil niſi animaliū pelles, & piſciū dentes magnos Moſcouiæ duci ſoluunt, ex quibus cultellorū fiūt manubria, præcipueq; apud Turcas in precio habentur, Sed et Tartari Koſanenſes, qui iuxta caſtrū Koſam, quod ſupra flumine Volha ſitum eſt; unde & nomen ſortiti ſunt, Moſcouitæ ſubſunt imperio, ac illius iuſſu bella capeſſunt. Moſcouiæ uero ad ortum Tartari adiacent Sauolhenſes necnon Tartari Nohaienſes, Sabolenſes, q ſe cæteris præſtare putant, ad mare ſe extendūt Caſpiū. at Nohaienſes admodū ſunt Septentrionales et quotidie Moſcouiā ſuis infeſtant incurſionibus. à Septentrionibus uero Moſcouia Oceano terminatur glaciali. à meridie aūt uaſtißimis cāpis, necnō Lituania & Ruſcia, à qua noſtris tēporibus Ioannes dux Nouogradienſem ducatū cū ciuitate eiuſdē noīs maxīa, necnon Mozaiſenſem ducatū abſtulit. Præſens uero dux Baſilius Plotzkouienſem, & Smolēſem ducatus, cū pluribus alijs Lithuanis & Rutenis ademit. Vtūtur Moſcouitæ ac Ruteni līgua Sclauonica, ritūq; obſeruāt Græcū: reliquis uero gētibus, qbus Moſcouitæ & Lithuani imꝑant, ſingulis ꝓprius eſt ſermo. Ciuitas, in qua dux ipſe ut plurimū degit Moſcouia, quemadmodū & regio ipſa appellatur, fluitq; ꝑ eā noīs eiuſdē fluui9 uaſtus. Vrbs eſt ingēs, ſed tota ferè lignea, præter caſtrū et palatiū ducis, q̄ ex lapidib9 ſunt cōſtru

 ćta,

cta, diſtatq; à ciuitate Smolẽſi, quæ in Ruſsia eſt poſita, centũ miliaria Germanica. Smolenſis uero ciuitas à Vilna ciuitate ingenti Rutenorũ abeſt miliaria centũ uiginti. At Vilna à Cracouia regia ciuitate Poloniæ per miliaria centũ, ita ut à Cracouia, uſq; ad Moſcouiam trecentũ et uiginti ſunt miliaria Germanica magna. à Norenberga aũt Cracouiã, miliaria ſunt centũ, et aliquid plus. Sunt autem gentes illæ incomptæ, & admodũ barbaræ, extremæ præterea ſeruituti ſubiectæ, ita ut omnia, quẽadmodũ inter Turcas, dominorũ ꝓpria eſſe cenſeantur. Princepsq; Moſcouiæ cũctarũ rerũ proprietatem habeat: uſum fructuũ uero ſubditis utendũ relinquat, nõ diutius tamen, q̃ ſibi placet. Moſcouitarũ terra pars eſt Sarmatiæ Europeæ, ubi Ptolemæus Hyperboreos & Baſilicos ponit Sarmatas, nec non Modocas, à quibus forſitan Moſci ſunt deriuati: prætere a Hippophagi Sarmatæ ibi degebant, necnon Zacatæ, Suardeni & Aſei, & iuxta Borealem Tanaidis inflectionẽ Perierbidi, gens magna. iuxta auſtralem uero Taxamatæ, ultra Tanaim uero, quo ſe longiſsime Moſcouia extendit, Sarmatia incipit Aſiatica, & deinde Scithia eſt iuxta Rha fluuium. ubi à Ptolemæo Phtirophagi & Materi, cũ alijs q̃ plurimis ponũtur gentibus. deinde erat terra incognita, ubi hodie Permeska, Corrella, & Iuhra uel Vngaria priſca fuit, quæ cunctæ Moſcouitæ ſunt ſubiectæ. In Moſcouia oritur fluuius Edel, id eſt, Rha, uel Volga: nec nõ

Tanais

Tanais, ex terra plana ac paluſtri, cũ multis alijs, ue=
luti Zuina, Moska, Ocha, Mimula, &c.

Lithuania Moſcouiæ uerſus Boream eſt coniuncta, ad occaſum uero, ubi regio eſt Samagithia, Liuoniæ & Pruſſiæ adnectitur. ab ortu autem fluuijs terminatur Oskol, Iugra, & Donyetz: qui omnes in Tanaim exonerant. ad meridiẽ uerſus Poloniæ & Ruſciæ adiacet. Hæc gens ſuperioribus annis admodum obſcura et Rutenis ſubdita fuit. Verũ quũ ſuccedenti tempore duces nacta eſſet bellicoſos, ita præualuit, ut totã Ruſſiã ſuo ſubijceret impio, quin & Liuoniã, Pruſciã, & Poloniã aſſiduis infeſtauit incurſionibus, adeo ut niſi milites Cruciferi, cũ aliorũ Chriſtianorũ principũ ſubſidio, illis obuiã iuiſſent, tam de Polonia, q̃ de Pruſcia actũ fuiſſet. Nec tamen ita reprimi potuit, ut non maximas clades Chriſtianis inferret, pariter & acciperet, durauitq́; bellũ infeſtiſſimũ multis annis, donec tandem deficiente regia ſtirpe Polonica, Iagellus magnus Lithuaniæ princeps, fidẽ Chriſti una cum regno Poloniæ, et relicta Ludouici regis filia Heguide accepit. ac poſt ſuſceptũ baptiſmũ, Vladislaus eſt uocatus. Contigere hæc ſub annũ ſalutis. 1386. Ab eo tẽpore Lithuania, Samagitia, & Polonia in ſtirpe illa ꝑmanſit. Subſunt aũt magni ducis Lithuaniæ imperio gentes multæ, & principes quàmplurimi, tam Lithuani quàm Rutheni. Ciuitas principalis Vilna eſt admodũ magna, ad fluuiũ eiuſdẽ nominis

condita. Oritur in Lithuania fluuius Boriſthenes, qui deinde per Rußiam fluens, in mare exit Põticum. Lingua gentis quadripartita eſt, paulatim tamen lingua ſubintrauit Polonica, necnon Germanica, ſequitur Lithuania & Samagithia ritum eccleſiæ Romanæ. Ptolemæus, Galindos, Bodmos, Sudinos, Seuinos, Amaxobios & Cariones ibi poſuiſſe uidetur.

Rußia ſiue Roxolania, & ipſa in Sarmatia poſita eſt Europea, ea duplex eſt, Alba & Rubea, ſeu inferior: à ſolis ortu flumine terminatur Tanaide & paludibus Meotidis, à Septentrionibus autem Moſcouiæ & Lithuaniæ adiacet, à meridie uero Valachia, Moldauia & Carpato monte diſterminatur. ad occaſum autem Poloniam & Maſouiam contingit, eam regionem olim inhabitarunt Maſſagetæ, qui & Alani & Hamoxobij ac per totũ latus Meotidis Iaziges, et Roxalani, necnõ Chuni, ad occaſum uerſus Peucini & Baſtarnæ, Amadoci & Nauari, Tyrangitæ, Sauromatæ, & Gythones, cum alijs nationibus Gothicis, ſi quidem ex his regionibus emigrarunt Gotthi, Alani, Scyri, Gepidæ, Heruli, Taiphali, Carpi, & reliquæ cunctæ gentes Gotthicæ, quemadmodum ex certißimis hiſtorijs oſtendi poteſt, nam Alani & Roxolani in uaſtißimis campis ad Tanaim uſq; habitarunt, qui hoc tempore ob Tartarorum incurſionibus penitus ſunt deſolati & inculti. Ad fluuium uero Deneper, qui eſt Boriſthenes & Dene-

ſter

ſter qui & Tiras Gotthi reſidebant. Vnde digreßi in duos diuiſi ſunt populos, nam qui ad ſolis ortū ſunt progreßi, ac Thauricam Cherſoneſum cū multis alijs occuparūt locis, Oſtrogotthi hoc eſt Orientales Gotthi ſunt dicti. Qui uero Occidentē uerſus perrexerunt, Viſogotthi id eſt Occidentales Gotthi ſunt appellati, in horum locum Sclauini ſucceſſerunt, quemadmodū patet ex lingua. Cæterum hoc tempore Rußia, magno duci Lithuaniæ & principibus, qui ſub ipſo ſunt, eſt ſubdita, præter ea, quæ Moſcouitæ abraſerunt. Sane & ſi regio illa pecoris, frumenti & mellis ſit fertilißima, præcipue ea, quæ Podolia nuncupatur, per Tartaros tamen ac Turcas admodum eſt uaſtata. Tartari enim Precopēſes, qui & Vlani, ex Thaurica Cherſoneſo quotidie illa inuadūt & ſpoliant. Turcæ uero poſtquam noſtra ætate Bialograd ſiue nigrū Caſtrum, ubi Tiras, hoc eſt Deneſter in Pontum influit, necnon Kiliam, hoc eſt Album caſtrum non longe à Danubij hoſtijs occuparunt, nunquam ab infeſtatione Rußiæ ceſſarunt. Sed & Tartari Precopenſes munitionem citra Boriſtenem extruxerunt, nomine Ozarkou, ex qua Rußiam inuadunt & ſpoliant. Rutheni enim licet olim ſupra flumine præſidia quædam conſtituiſſent, per quæ Tartari tranſgredi prohibebantur, ea tamen propter auariciam reliquerunt. Vnde iam Tartaris liber patet aditus. Habet & Rußia ciuitates quàmplures inſignes, quæ

magna

magna ex parte uaſtatæ ſunt, inter quas fuit Chiouia urbs ampliſsima ad Boriſtenem fluuium ſita, forſitan Olbia ſeu Boriſchenes à Ptolemæo & Strabone uocata, iam pridem à Tartaris euerſa. in illa reſidebat Ruthenorum Metropolitanus, cui ſubditi fuere omnes Ruſsiæ, Lithuaniæ, Moldauiæ & Valachiæ Epiſcopi. Hodie Leopolis principalis eſt ciuitas, deinde Halitz, ambæ iuxta fluuium Tiram ſitæ, cum pleriſq; alijs, nam Smolenſis necnon Pleſcomenſis & Nouigradenſis ducatus, cum ciuitatibus ſuis Ruthenis, ut dictum eſt, per Moſcouitas ſunt adempti. Rutheni Sclauonico loquuntur ſermone, & ut plurimum Græcorum fidem ſequuntur. inhabitant et Ruſsiam Armeni, qui magnas exercent mercaturas, nam ad Aegyptum, Perſiam & Indiam uſq; penetrant, inter Turcas enim & Mahumetanos libere, & ubiq; ſine uectigalibus negotiantur, ita enim lege ſua Machometes conſtituit, quoniam ab Armenis educatus & multis beneficijs affectus fuit.

Cæterū qa Thauricæ Cherſoneſi facta eſt mentio. ſciendum eſt, quod Oſtrogothi illam poſt primam occupationem uſq; in hodiernum diem inhabitant, nam licet imperatores Græci peninſulam illam aliquando poſſederint, Ianuenſesq́; Caffam, quæ eſt Theodoſia, occupauerint, Tamerlanusq́; decantatus Tartarus illam ceperit, à quo tempore eam Tartari Vlani, qui & Præcopenſes, ſeu Crimuenſes, ex oppidi nomine ita uocati

poſsederunt

poſſederunt ac inhabitarunt, qui & ipſi poſtea à Turcis fuerunt ſubacti & ad tributum ſoluendũ coacti. Oſtrogotthi tamen ſemper montana, licet ſub tributo poſſederunt, loquuntur autem Germanice, qua lingua omnes Gotthi, utpote Germani, ſunt uſi. Superfuere & ad ætatem uſq; noſtram duces Gotthorum nobiliſſimi de Mankup dicti, qui caſtrum Mankup ſemper à Tartarorum ui defenderunt, donec Mahumet Turcarum imperator Caffam expugnauit, Tartarosq; ac peninſulam ſuo ſubiecit imperio, tum & caſtrum Mankup cepit, ac duos duces fratres de Mancup gladio percuſſit, in quibus & tota Gotthorum illorũ nobilitas ceſſauit. Gotthi uero qui adhuc in montibus ſuperſunt, ut plurimum uineas colunt, & inde uitam ſuſtentant. Proinde & hoc ſciendum, quòd ex omnibus nationibus Gotthicis nulla amplius in Germania supereſt, exceptis Scyris, qui & nunc quoq; Stirij uel Stirenſes adpellantur, & Turcilingi, qui & Turingi. Sed nec hoc ignorandum eſt, eam gentem, quæ hodie Turcarũ appellatur nomine, à Tartaris ortum ſumpſiſſe, quòd non ſolum una & eadem lingua, ritus, uictus & ueſtitus, ſed & equitandi ac bellandi uſus, nec non fraudes, perfidia & innata barbaries oſtendit & feritas. Falluntur igitur, qui Turcarum gentẽ antiquiſſimam, aut Turcimanos eſſe putãt, cum parum plus ſint, quàm trecentũ anni, ex quo primum Tartarorum nomen, antea penitus incognitum ſit

auditum,

auditum, poſt quorum aduentum Ottomannus *ſe à* Tar*taris ſeiunxit, ac cum ſuis* Turcarum *nomen aſſumpſit.* Tartariq; *hodierna die* Turcas *clientes ſuos eſſe dicũt, ac* Deum *ob peccata eorum* Turcas *ſic extuliſſe conqueruntur, quum antea non ſolum illorum fuerint ſubditi, ſed ruſtici etiam, idq́; Turcarum nomine ſignificare aſſerunt.* Proinde *gentes Sclauonicæ non ſolum magnam* Europæ, *ſed & Aſiæ partem occupauere, ſuperſuntq́; hodie in montibus Iberiæ ac* Albaniæ. *Et uerſus mare* Hircanum *Circaßi, gens bellicoſißima, quæ longo tempore* Aegypto *cum Syria ſub ſeruorum nomine imperauit.* Habitant *& ibi Gazarorum gentes, quæ hodie* Abgazari *& abgazelli à Græcis uocantur: necnon* Mẽ*grelli, apud has gentes* Tartari *Sauolenſes tela & alia comparant neceſſaria, & hi omnes ex Sclauorum gente originem ſumpſere, linguaq́; loquuntur Sclauonica, ac* Chriſti *fidem ſecundum ritum Græcum ſequuntur: quin per totam* Turchiam, *præcipue apud milites, Sclauonica in uſu eſt lingua, ita ut* Conſtantinopolis *ipſa iam non amplius priſco nomine, ſed* Cæſaris *domus Sclauonica uocetur lingua, ſed & pauloante in aula* Soldani Aegypti, *milites, utpote magna ex parte Circaßi, Sclauonice loquebantur.*

Supra mare Hircanũ *et meridiẽ uerſus* Zagathai *habitant* Tartari, *non amplius iã in campis, ſed ciuitatibus lapidibus conſtructis, ex quibus præcipua eſt Samarcan*

da

da, quã Iaxartes maximus Sogdianæ fluuius interluit, qui & in mare Caſpiũ exonerat: huius cõditor Tamerlanus fuiſſe dicitur, cum quibus dum Sophi rex Perſarum bellum noſtra gereret ætate, à Selimo Turcarum imperatore inuaſus & uictus eſt, qui & illi quicquid in Armenia poßidebat, una cum Taruiſio regni capite ademit. Cæterum qui Vinulos ſeu Vẽdos, reliquamue Sclauorũ gentem Vandalorũ nomine honeſtare contẽdunt, planè falluntur, conſtat enim claßicorũ ſcriptorũ authoritate, Vandalos ex Gotthorũ ortos eſſe gente, quemadmodũ et Sciros, Gepidas, Alanos ac reliquos Gotthicæ natiõis populos, inter quos nihil præter ſolã ĩterfuit nomenclaturã, eiſdẽ enim inſtitutis, eadẽq; utebantur lingua, Germanica nẽpe, quemadmodũ ut dictũ eſt, ex reliquijs quoq; Gotthorũ, qui montana Tauricæ Cherſoneſi præſenti adhuc ætate obtinẽt, diſcere licet. quũ Sclauorũ, Vẽdorũ & Viltzorũ loquela penitus à Germanica ſit diuerſa. quin & diu anteaquã Sclauorũ nomẽ eſt auditũ, Vandali populariter cũ liberis et uxorib9 è patria emigrarant, Iãq; Luſitaniæ partem tenebant, ac in Africã traijcientes, Chartaginẽ cũ uniuerſa illa ꝓuincia ſuo ſubiecerãt imperio. Sed & tam Oſtrogotthi quàm Viſigotthi Chriãnã tũ ſuſceperãt fidẽ, quũ Sclaui ſub initiũ oĩs religionis fuerint expertes, quorũ tanquã nouorũ hoſtiũ nomẽ, ſub Mauritio prim auditũ eſt, excurſionesq; eorũ à Iuſtiniano non parũ ſunt repreſſæ, donec immẽſa multitudi-

multitudine ſuperantes, magnam Europæ & Germaniæ quoq; occupauerint partem, quod quidem Procopij aliorumq; plurium authorum cõſtat teſtimonio. Egreſſi autem ſunt ex Scythia, quemadmodum multæ aliæ barbaræ nationes, et ut Solinus Græcus ſcriptor refert, ex profundo Berſiliæ, dominatiq; ſunt omni peruiæ terræ, uſq; ad mare Ponticum. Gazari ſub initium à Græcis adpellati, quemadmodum & hodie à Saracenis uocantur. Nihil igitur Vãdalis ac Vendis, præter nominis tantum conſonantiam quandam unquam cõmune fuit, licet Sorabi, Viltzi, Vendi, ac reliquæ Sclauorum gentes à Vandalis derelictam occupauerint terram, quemadmodum & multas alias regiones ſuo ſubiecerunt imperio, prioribus expulſis habitatoribus, ſi quidẽ nulla unquam gens è Scythia egreſſa, tam copioſo numero ut Sclaui, habitabilis terræ partem inundauit. nam quicquid eſt à mari Sarmatico & Balthico, ad Pontum uſq; & Adriaticum mare, nec non à Thanaide fluuio, uſq; ad umbilicum Germaniæ, cum tota Sarmatia, Europea ac magna parte Aſiaticæ, necnon Boëmia, Dalmatia et Illiria ſua repleuerunt multitudine. Quòd ſi eiſdem artibus, quibus regna parantur, etiam conſeruarẽtur, procul dubio oĩm gentiũ eſſent potentiſſimi. Verum quẽadmodũ homines, ciuitates, regna & nationes, ſua habẽt initia ac incremẽta, ita etiã cũ ad fatalem deueniunt periodum, rurſus decreſcere & peſſum ire incipiunt, quo ad tandem

tandem penitus deficiant ac euaneſcant. Nihil enim in hac mundana machina firmum, aut perpetuo ſtabile eſſe poteſt.

MONTES ET SYLVAE IN Germania ultra Rhenana.

Ex montibus Ptolemæus primū ponit Sarmaticos, qui nunc Hungariam, Poloniam, ac Germaniam diſtermināt, uocanturq́; Cremnitz & Semnitz.

Montes uero qui ſupra caput Danubij ſunt, hodie pars exiſtunt ſyluæ nigræ, iuxta oppidum Villingen.

Eluetiorum heremus, hodie ſuperior pars eſt ſyluæ nigræ, cum ſylua Bregentina, quæ ad alpes uſq; pertingit.

Abnobi mōtes uaria ſortiuntur nomina, multosq́; extendunt ramos. à ſylua enim nigra, per ditionem Marchionis Badenſis, & Ducis Wirtembergenſis, Nicriq; fluminis ripas excurrentes, per Sueuiā uſq; ad fluuium Cocrum, ac inde ad Tubarim ꝓgrediuntur, hinc Franconiam uerſus ac Babenbergam tendentes, ſyluam ſaltuoſam, hoc eſt, Steygerwald conſtituunt. à Nicro uero ad amnem Mœnum, Ottenwald, ac ultra illum Weſterwald nominātur. Dehinc ad Chattos, hoc eſt Haſſiam pertingunt, à quo etiam Frāconiam diuidunt, ibiq́; Speßhart appellantur, & uſq; ad Weſtphaliam, nec

D non

non Rheni ripas Coloniam uſq; ſe extendunt.

Meliboeus uero mons inde initium ſumit, & ad ortum tendit, nunc Hartzwald, & montana ſunt Miſnenſium, cum argentifodinis, planeq; appendix eſt Abnoborum montium.

Deinde ſylua eſt Semana, hodie ſylua Turingorum.

Sub montibus autem Subdetis Gabreta eſt ſylua, nũc Bohemorum dicta: quoniam Bohemiam undiq; per gyrum circundat & claudit.

Aſciburgij uero mõtis nomine, mõtana illa cõtinẽtur, quæ ꝑ Sileſiã ad Poloniã & Cracouiã uſq; ſe extendũt.

Sudeti montes eſſe cenſentur, qui nunc montana Babenbergenſia uocantur, & ditio Marchionum Brandenburgenſium, ubi ciuitates ſunt Holfeld, Culmbach, Peyrreut, Hoff, cum Foytlandia.

Sub his montibus prædicta Gabreta eſt ſylua, quæ & ipſa pars eſt ſyluæ Bohemicæ.

Sed & ſylua Hercynia initium inter hos & Sarmaticos ſumit montes, quæ immenſo protenditur tractu: nam Cæſar ſcribit, neminem huius Germaniæ eſſe, qui ſe audiſſe aut adijſſe ad initium huius ſyluæ dicat: etiam quũ itinere quadraginta dierum proceſſerit, aut quo ex loco oriatur acceperit. latitudine uero nouem dierum itinere expedito patere, multarumq; gentium fines propter magnitudinem attingere. Hanc olim, ut ex uarijs patet ſcri

ptoribus,

poribus, Germani inhabitarunt, fuitq; ibi Germania magna, ſed illam poſtea occuparunt Poloni gens Sclauonica, eamq; hodie cum Moſcouitis, & Lithuanis tenent.

Luna ſylua, & ipſa pars eſt ſyluæ Bohemicæ uerſus meridiem uſq; ad Danubium pertingens.

IN RHETIA ET VINDELICIA.

Adula monte, latus occidentale Rhetiæ terminatur, hodie Alpes ſunt iuxta Curiam & loca circumiecta.

Graiæ uero ſunt alpes, Atheſini, & Oeni uallis dicti, quæ Italiam uerſus extendũtur. Pœnæ autem ſunt iuxta principium Lyci amnis.

Ocra mons hodie alpes ſunt circa Iuuanum, hoc eſt Salisburgum.

IN NORICO.

Cecius mons in Norico eſt, hodie Scyrorum ſiue Styrenſium montana.

Caruancæ montis nomine, hodie Carnorum, Croatenſium ac Gorcenſium alpes continentur.

Cæterum hoc quoq; ſcire refert, Germaniæ montes ac ſyluas, licet diuerſis appellentur nominibus, ab Alpibus tamen omnes incipere, ac poſtea ſemper continuo quaſi tractu hinc inde diſcurrere, rurſusq; in ſeipſos

reflecti, ac magna ex parte ad montana Bohemiæ & ſyluam illam concurrere.

Cæſar Bacenim ſyluã infinita magnitudine eſſe ſcribit, & inter Sueuos ac Cheruſcos diſcurrere: ex quo patet Bacenim eſſe, quam Ptolemæus Syluam Semanam, hoc eſt Duringorum ſyluam uocat. is enim eo tempore Sueuos Albis fluuij accolas à Cheruſcis dirimebat.

VLTRA RHENVM VERO SVNT.

Iura uel Iuraſſus mons, cuius nomine Suitenſium hodie continentur alpes, uſq; ad Allobroges.

Vogeſi montana ſunt, quæ hodie per Hunorum tergum, ac Lothoringiam extenduntur.

Arduena olim latiſſime patebat, hodie Eyflia pars illius exiſtit. Strabo ait: Arduenam Morinos, Arebates, Eburones, & Menapios attingere

Riphei autem & Hyperborei montes, de quibus priſci tam multa ſcripſere, nuſquam hodie comparent, licet tota Europea & Aſiatica Sarmatia undiq; à Germanis, Polonis & Moſcouitis ſit peragrata ac cognita: ſed omnia ſunt plana, niſi iuxta mare glaciale, ubi colles quidam eminent admodum mediocres. Amnes uero maximi, ueluti Rha, qui & Volga, Tanais & Duna, quæ & Zuina, ex ſyluis, terra plana ac paluſtri, &

ne

nequaquam ex montibus aliquibus oriuntur.

DE FLVMINIBVS Germaniæ.

Flumina uero Germaniæ ſunt quàm plurima, quæ partim in Rhenum, Danubium, Albim, & Viſtulam exeunt: quædam & ſine aliorum incremento in Oceanum exonerant Germanicum. Atheſis uero, licet in Alpibus & Germania oriatur, in ſinũ tamen influit Adriaticum.

In Rhenum igitur influunt amnes inſigniores, Ila non longe à Felthkirchio: poſtea Ara, Lymacia, & Ruſia, flumina rapidiſſima, ex Eluetiorum montibus ortum ſumentes.

Deinde Nicerus ſiue Necarus fluuius celebris, in quẽ decurrunt Cocerus & Iageſta, necnon alia quædam flumina ignobiliora. Poſtea Mœnus, uel ut quidam appellant Moganus in Rhenũ ex oppoſito Moguntiæ exit, fluuius magnus & nauigabilis. Verum priuſquàm exonerat, multos alios recipit amnes: & primum Regneſum, qui & Radiantia & Tramarius uocatur, is poſt quàm Pegneſum per Nurnbergam fluentem ſuſcipit, per Babenbergenſem labitur urbem, à qua haud longe miſcetur Mœno. ab hoc flumine Carolus Imperator, qui magni nomen eſt ſortitus, foſſam in Almonem, qui in

Danubiū influit, ducere eſt aggreſſus, ac integram æſta tem exercitum in opere detinuit, ut hoc pacto à Rheno in Mœnum, ac ex illo in Regneſum, inde per foſſam in Almonem, & ex eo in Danubium, & ita à mari in mare nauigari poßit. Verum ob ingruentes ut fertur tempeſtates, ab opere ceſſare eſt coactus: manent tamen adhuc manifeſta tanti conatus ueſtigia, inchoataq; foſſa pluribus in locis cernitur. præcipue tamen iuxta Burgum album, nunc Weiſſenburgam.

Deīde Tubera in Rhenū cadit, nō parui nomīs amnis.

Poſtea Naus, multis alijs auctus fluminibus, iuxta Bingum in Rhenum incidit.

Exinde Moſella, quæ ut ſuperius eſt oſtenſum, Obrincus eſt, apud Confluentes in Rhenum exit. Verum prius Sarum fluuium magnum ſupra Treuirenſem ſuſcipit urbem. qui Sarus antea Bliſſa & Nida quoq; augetur.

Arar quoq; ex iugis Treuiricis, hodie Eyflia exortus, multis & ipſe auctus torrentibus & fluuijs, ſupra Rigomagum in Rhenum euoluitur.

At ex alia Rheni parte Lona amnis inſignis per Haßiam fluit, & multis auctus fluuijs, iuxta oppidum Lonſtein in Rhenum excurrit. Sequitur deinde fluuius Angra, deinde Rura, uel Adranus: & demum Lupia apud Weſaliam Rheno admiſcetur.

Nouißime

Nouiſſime uero Moſa Rheno coniungitur, Rhenꝰ uero diuiditur in Wachalim, hoc eſt, den Wal, & inſulã. nunc Yſel uocatur, necnon in Lecũ, id eſt, den Lech, et per hæc tria oſtia maxima exonerat in Oceanũ Germanicum, totãq; inundat Selandiam, Holandiã, & Friſiã.

Amnes uero, qui in Danubium influunt, inſigniores hi ſunt.

Ilera	die	Iler.
Bernicus		Wernitz.

Licus fluuius ingens & rapidus, ac multis auctus amnibus, iuxta Lechſgmund, haud longe ab Auguſta Vindelicorum, Danubium irrumpit.

Almonus fluuius, quo in tota Germania nullus piſculentior eſt, iuxta Kelham exit.

Nabus uero ex monte Pinifero oriens, ac Vilſum aſſumens, iuxta Ratiſponam exonerat, pariter et Regnus in quo reperiuntur conchæ margaritas producentes.

At Iſara fluuius rapidus & ingens, ab alpibus per totam labens Bauariam, cum multos alios accepit amnes, iuxta Filshouen Danubium influit.

Oenus uero fluuius maximus ac rapidiſſimus, quum per Oeni uallem & Bauariã fluit, ac per Iuuarũ uel Salztã, & multos alios auctus amnes, tandẽ iuxta Boëdurũ, nunc Patauium, cum tali impetu in Danubiũ ruit, ut per longiſſimũ ſpaciũ curſum ſuum ſeruet, nec Danu-

bianis admiſceatur aquis, quemad modum perſpicue ex undarum colore apparet.

Ilza		Iltz.
Trauna		Traun.
Eneſus		Ens
Igla	Die	Igel.
Leyta		Leyta.
Marchia uel Morauа		Marck
Arabon		Rab.

Zwag fluuius.

Grana fluuius.

Daras uel Drauus, die Trab: qui Muram uel Murum, die Mur, ſuſcipit, fluuius ingens. Inter hunc & Danubium Turcarum Imperator Ladislaum Hungariæ regem deuicit.

Tybiſcus	Die Teyß, uaſtum flumen.
Saus	die Sau, amnis maximus. is iuxta Taururum, hoc eſt Albã Græcam, Danubium influit. Sequitur inde

Moſchus.

Rhaboſus.

Ciabrius.

Alutas Forſitan Baralat & Seretius amnis.

Hieraſſus nunc Pruth fluuius.

In Oceanũ

In Oceanum exeunt poſt Rhenum.

Vidrus hodie Vnda nigra, in Cathorum montibus oriens.

Amaſus ſeu Amaſia, nunc die Ems. in hunc fluuiũ Strabo Viſurgim & Lupiã deferri ſcribit, errore manifeſto, cum Lupias in Rhenum, Viſurgis uero longe ſupra Amaſum in Oceanum exeat.

Viſurgis Weſera fluuius inſignis, hic Fuldam, Ederam, Weram, & Nidam amnes ſuſcipit, per Saxoniã, et iuxta Mindenſem, Werdenſem, Gotingenſem ac Bremenſem labens ciuitates, tandem in Oceanum exonerat.

Albis die Elb, magnus Germaniæ fluuius, in montibus Boëmiæ oriens, ſuſcipit autem Multam flumen magnum, quod Pragenſem præterlabitur ciuitatem. deinde Egram, ex monte pinifero ut dictum eſt fluentem. poſtea Salam, ac Ortellam, demum ciuitatem Hamburgum præter labens, in Oceanum Germanicum uaſto euoluitur ore. Ad huius exitum Saxonum inſulæ ſunt poſitæ, quas ut dictum eſt, hodie Dietmarſi inhabitant, gens indomita, & multis uictorijs contra Daniæ reges, Sleſuicenſes duces, & nobilitate clara.

Chaluſus fluuius Eidorus eſſe cenſetur.

Sueuus die Spre, oritur & hic amnis ex Bohemiæ montibus, ac iuxta Sundenſem ciuitatem, hoc eſt Laciburgum in Oceanum exit.

Viadus, hodie Odera, fluuius magnus, in hunc Neuſa, quæ per Sleſiam & Vratislauienſem labitur ciuitatē, fluit, Tandem apud Caminum in mare erumpit.

Viſtula, quæ & Iſtula, ſeu Iuſtula, aut Vandalus appellatur, fluuius ingens, & ultra quem Ptolemæus Sarmatiam Europeam auſpicatur, oritur in montibus Sarmatiæ, & Cracouiam alluit, inde per Poloniam fluens, Drauuitz fluuium, quem quidam Drauennam eſſe uolunt, ſuſcipit. Deinde duobus oſtijs & apud Damiſcū & Elbingen in ſinum Codanum exit.

Poſt hunc Chronus, qui Paſſaria eſſe cenſetur, in mare fluit

Inde Pregora fluuius, poſt quem Menula amnis magnus, qui & Niemen uocatur, in Lithuania oriens, in mare erumpit Pruteniam.

Poſtea Hilge fluuius, deinde Poler fluuius, ſequitur, hunc Duna, quæ & Zuina ac Binda, ingens fluuius, qui & ipſe in Lithuania oritur, ac iuxta Rigam ciuitatem in mare erumpit. forte apud Ptolemæum eſt Cherſinus.

Inde Anne fluuius, tandem Narua ſupra ciuitatem Reualienſem iuxta Flautennam in mare exonerat. Limes hic eſt inter Liuoniam, quæ crucigeris paret & Moſcouiam. oſtia fluuij huius in eleuatione

polari

polari graduum .62. eſſe feruntur.

IN PONTVM AVT EVxinum fluunt.

Tiras, der Neſter, qui iuxta caſtrum nigrum in mare exit.

Boriſthenes, der Neper, in Lithuania ortum ſumẽs & per medium ferè Rußiæ labens.

Tanais, Don. oritur in Moſcouia, ex terra plana, & nequaquam ex montibus.

Rha fluuius maximus, oritur in Moſcouia, quumq; ſub initiũ uerſus Septentriones fluat, mox ad Orientem flectit, longeq; Tanaim ambit, tandem ad Meridiem conuerſus, per Sarmatiam Aſiaticam, & campos planißimos Tartarorum uagatur, ac per uiginti quinq; oſtia maxima in mare Caſpium, quod nunc mare de Bachan uocatur, exonerat, iuxta ciuitatem Derbet. Oriuntur autem in Moſcouia, præ cæteris tria maxima flumina, nempe Zwina, Tanais, & Rha. Proinde mercatores Germani, tria maxima flumina eodem uocant nomine, nempe Danubium, uel Iſtrum, Dunam, quæ & Zuina, ac Tanaim & cum ſe de longinqua peregrinatione iactitant, tres ſe Danubios uidiſſe aſſerunt. Proinde in his omnibus nihil certi affirmamus, niſi ubi ueritas

ſe ipſam

ſeipſam manifeſte prodit. quis enim in re tam dubia, & ubi propter uariarum gentium trāſmigrationem omnia ſunt immutata, non aliquando aberraret? planè enim cō ſtat numeris haud confidendum eſſe, quos Ptolemæus in his oris nequaq̄ ex obſeruatione certa, ſed ex aliorū ſcriptis aut dictis, uel per inſtrumentum quoddam Mathematicum ſeu iuxta coniecturam aſſignauit, quod & ipſe met ingenue fatetur. Porrò in Germania inferiori nequaquam abſurde à fluuiorū aliquādo ſitu credibilis ſumi poteſt coniectura, at in Germania ſuperiori nullus ab ſcriptoribus recēſetur fluuius (præter Danubium, Mœnum et Oenum, licet multi alij ſint, et inſignes) cuius ad miniculo uel parumper ad ueritatē accedi poſſet. ubiq; igitur coniectura potius quàm ulla utimur certitudine, ita tamen, ut nemini legem præſcribamus, ne à noſtra diſcedat opinione. nam quicunq; oſtendere poterit, ſe nobis rectius ſentire, huic non ſolum non repugnabimus, ſed etiam gratias habebimus gratiſſimas, ſi nos melius informare ualebit. ego enim ita in pleriſq; me dubiū eſſe fateor, ut ignorem etiam, cui nam genti patriam meā Nurenbergam, quæ Segodonum eſſe cenſetur, aſcribere debeam. hoc tamen pro comperto habeo, Noricos quū à Romanis expellerentur, ultra Danubium & in hanc regionem conceſſiſſe, quæ & hodie ab his nomen retinet, & Norica uocatur, qua continetur quicquid ab exitu fluuij

tu fluuij

tu ſluuij Almonis in Danubium Nurēbergam uſq; pro tenditur, ita, ut Albus burgus nunc Weyßenburg in Noricis eſſe dicatur, ſed & procul dubio Norimberga quaſi mons Noricus, à Norica regione nomen accepit, Traiectusq; amnis Regnicij per miliare unum à Norimberga diſtans, Germanice Furt, in Norico agro reputatur, à quo deinde occaſum uerſus ac Septentriones Francia orientalis ſeu Franconia ortum auſpicatur. Sita eſt autem Norimberga, non ſolum in Germaniæ, ſed & totius Europæ umbilico. tantum enim diſtat à flumine Tanaide, quantum à Gadibus: ab Oceano quoq; Germanico, quantum & à mari mediterraneo, altitudo eius polaris graduum eſſe cenſetur. 49 ½. uera autē longitudo graduum. 27. minut. 22. quæ quidem longe diſcrepat à deſcriptione Ptolemæi.

REGIONVM ET CIVITATVM *quarundam nomina.*

Olim	Nunc
Rhetia.	Sueuia tranſdanubiana. iūctis Alpibus.
Vindelicia	Bauaria.
Noricum.	Land an der Ens.
Pannonia ſuperior.	Auſtria.

Panno

Pannonia inferior.	Vngaria
Marcomanni.	Merhern.
Cimbria Cherſoneſus.	Ducatus Holſatiæ, & Schleſuicenſis.
Sicambria.	Montenſes hodie ibi degunt.
Bataui.	Geldrenſes iuxta Rhenũ & Vvahalim, ac etiam Holandi.
Arduenna.	hodie dicitur Ardenna

apud Namurcum, ac magna pars eſt diœceſeos Leodicenſis, & pars ducatus Lucemburgenſis ac Iuliacenſis, uſq; Coloniam. uide Cæſarem.

Gallia Narbonenſis.	Prouincia.
Gallia comata	Francia.
Lutetia.	Pariſium
Remi.	Reins.
Sequani.	Burgundiones comitatus.
Hedui.	Burgundiones Ducatus.
Allobroges.	Sabaudienſes, cis & ultra Lemanum lacum.
Aulertij.	Aurelianenſes.
Ambiani.	Amiens.
Attrebates.	Atrs, ciuitas Epiſcopalis nomen hodie tenet.

Bibractæ

Bibractæ.	Beurai.
Alexia.	Alſetum.
Gergouia.	Claramont.
Genebum.	Orliens.
Gebenna.	Genff. certum ex Cæſare.
Arar.	Sagona.
Turones & Veneti.	Britannia.
Lacus Lemanus.	Lacus Loſanē. certum.
Britannia inſula.	Anglia. Scotia.
Hibernia.	Hodie dicitur Hibernia inſula uerſus occidentem Britanniæ.
Dania.	Denmarckh.
Noruegia.	Nortwegen.
Suetia.	Schueden.
Gotia.	Gotlandia inſula.
Scandia.	Schonland.
Luſitania complectitur	Portogalliā, regnum Murſiæ ac partem Granatæ.
Gallatia.	Galitia.
Tarraconenſis.	Cathelania & Arragonia.
Betica.	Caſtiliæ pars magna, ac pars etiam Granatæ.

Hiſpalis

Hiſpalis	Sybilia.
Triballi	Bulgari.
Miſia ſuperior	Boſna.

Dalmatia hodie dicitur Dalmatia & Sclauonia, pars eſt Liburniæ & Hiſtriæ.

Illyrij	Boßinenſes & Dalmatæ.
Miſia inferior	Seruia & Raſcia.
Getæ	Tranſſyluani.
Dacia	Valachia.
Traciæ pars maxima	Romania.
Macedonia	Albania.
Boetia cum Phocide	Ducatus.
Attica & Megerenſis ora	Setina.
Hellas cum Locride	Vlachia.
Etholia	Deſpotatus.
Ambratia	Larta.
Peloponeſus	Morea.
Iſthmus	Heximilium.
Sparta	Miſiſtratum.
Licia	Briqua.
Ionia	Quiſaum.
Aeolia	Folia.
Pontus	Trapezus.
Berithum	Barut.
Epiphania	Alepum.

Memphis

Memphis.	*Cayrum.*
Babylon.	*Baltach.*
Aphrica.	*Barbaria.*
Tuneta.	*Tuniſi prope Carthaginem.*
Cumania.	*Tartaria inter Rha fluuiū & Tanaim.*
Gedroſia.	*Tarſe, Guzerat, & Cambeia.*
Caramania & Aria.	*Turqueſte & Duilcinde regnum.*
Iberia & Albania.	*Colchis & Comaniæ pars.*

India intra Gangen, nunc Melibar, uel Zulmando continet Regnum de Decam, Calequut, Cochin, Coulam, necnon Narſinge & Otiſſe regnum.

India extra Gangen.	*Mazin, Regnū Banguele, Eracāgui, Pego, Aua, Damaſiā, Ternaſuri, uſq; ad Cherſoneſum auream.*
Inſulæ Fortunatæ.	*Canariæ.*
Inſulæ Heſperidū.	*Caput Viride.*

INDIA CONIECTVRALITER.

Ptolemæus	*Nunc.*
Praſſum promōtoriū.	*Monſambic.*
Rapta.	*Quiloa.*
Tonica.	*Mombaza.*

Apocopa.	Melinda.
Zingis.	Caput de Guarda Fu.
Aromata.	Zeila.
Moſylum.	Cauaquin.
Dire.	Babel Mendap:ibi ſunt anguſtiæ rubri maris,nunc ſtrictum de Mecha.

AB ALIA VERO PARTE maris rubri.

Arabia felix.	Leaman uſq; ad Adem.
Badeo.	Gyda.
Muza.	Maha.
Ozelis.	Adem.
Syagros.	Caput fartaq;.
Armuza.	Ormus.
Alambater.	Diu.
Mongloſſum.	Goa.
Simyla.	Calecut uel Choßin.
Comaria promontoriũ.	Comaria.
Colchi.	Cael.
Aurea Cherſoneſus.	Malaqua.
Sinæ.	Schin.

Poſtea eſt regnum de Cuſch, & Zampa, deinde Cathaio.

Cæterum

Cæterum quia multi contendunt inſulas nuper ab Hiſpanis inuentas, omni ætati fuiße incognitas: libuit hic adijcere, quid Ariſtoteles in libro de admirandis in natura auditis, de illis ſcripſerit, quæ talia ferè ſunt.

Aiunt etiam Phœnices illos, qui ultima Gadium incolunt, quum trans Herculis columnas per dies quatuor enauigaſſent, uento maximo Apeliote tracti, adpliuiſſe tandem ad loca quædam multa prorſus ac deſerta. uerum plena multa illuuie, & continuo penè conquaſſata motu, ea ubi ceſſauerit æſtus, facile conſpici poße: ſed redeunte immergi, in quibus inueniſſe eos affirmant incredibilem quandam thynnorum multitudinem, magnitudine quidem & amplitudine admirabili. Tum uero ab his parari laqueos cæpiſſe: quibus cum caperentur, captos autem membratim concidere, atq; eorum carnes deſiccare paulatim conſueuiſſe, ac demum in uaſis recōditos, deferre Chartaginem. Verum à Chartaginenſibus non amoueri amplius è ciuitate, ſed potius eos inter ſe conſumere, ob eam quam ferunt huiuſmodi piſces in conuiuijs dignitatem & excellentiam de ſe præſtare. Hanc Thynnorum multitudinem palam iam cernere eſt in inſula Madera, & inſulis quæ Faial ſeu Noua Flandria adpellantur. Proinde in eodem libello Ariſtoteles ita quoq; ſcriptum reliquit.

Trans Herculis columnas in eo mari quod Atlanti-

cum dicitur, inuentam quandam inſulam à Chartagi-nenſium mercatoribus olim fuiſſe inquiunt, à nullis ante id temporis habitatam, præterquam à feris; & propterea ſylueſtrem admodum & multis refertam arboribus: alioquin fluminibus plurimis ad nauigandum aptiſsimis, plenam ac incredibili quadam omnium rerum naſcentium ubertate profluentem, ſed remotam à continenti plurium dierum nauigatione: ad quam cum nonnulli Carthaginenſium mercatores forte acceſsiſſent, captiq; eius loci fertilitate ac aëris clementia, ibi ſedem fixiſſent: commotos ob id Carthaginenſes ferunt, ſtatim conſilio publico decreuiße, morte indicta, ne quis poſthac illuc nauigare auderet. & qui iam ierant iuſſiſſe ſtatim interfici, ne ipſius inſulæ fama perueniret ad alias nationes, ſubmitterenturq; alicui fortiori imperio, ac fieret quaſi oppugnaculum quoddam aduerſus eorum libertatem.

Proinde compertum eſt ex obſeruatione eclipſis, quæ fuit in menſe Septembri anno ſalutis .1494. Hiſpaniã inſulam, quatuor fermè horarũ interſticio ab Hyſpali, quæ Sibilia eſt diſtare, hoc eſt gradibus .60. qualium eſt circulus maximus .360. medium uero inſulæ continet gradus .20. circiter in altitudine polari. Nauigatur autem ſpatium illud communiter in diebus 35. altitudo uero continentis oppoſiti, cui Hiſpani ſan-

ctæ

ctæ Marthæ nomen indidere, circiter graduum eſt .12. Darieni uero terra & ſinus de Vraca gradus quaſi tenent. 7.½. in altitudine polari, unde longiſſimo tractu occidentem uerſus terra eſt, quæ uocatur Mexico & Temiſtican, à qua etiam non longe remota eſt inſula Iucatan cum alijs nuper repertis.

FINIS.

7782

J532
P667g